

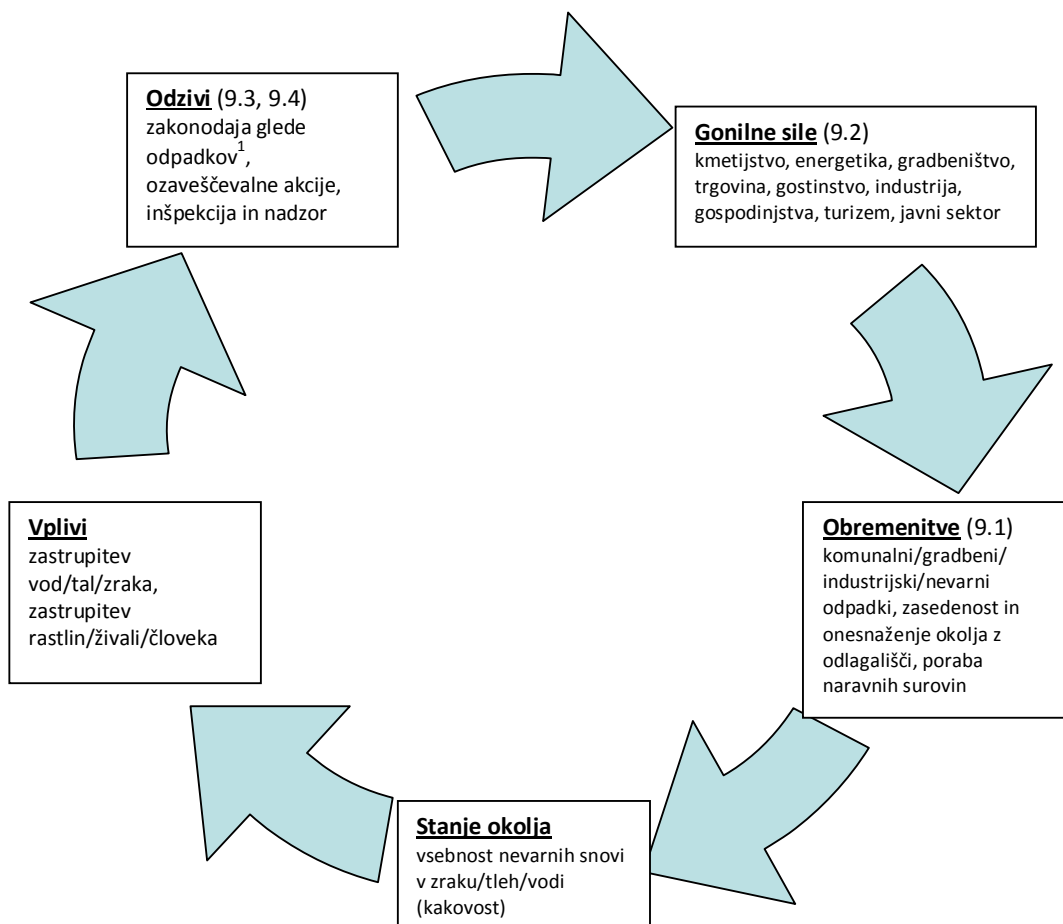
Področje 9: Odpadki

UVOD

Odpadki so eden izmed bistvenih problemov produkcijsko in porabniško razvitih modernih družb. Količina odpadkov se povečuje iz leta v leto, študija EEA iz leta 2008 ugotavlja, da vsak državljan večine zahodnoevropskih držav v povprečju ustvari več kot 500 kilogramov komunalnih odpadkov letno. V Sloveniji smo malo pod evropskim povprečjem: v letu 2008 je nastalo povprečno 453 kg komunalnih odpadkov na prebivalca.

Gre za enega najslabše urejenih področij varstva okolja v Sloveniji ter zato velik dejavnik onesnaževanja in ogrožanja okolja. Zapleti pri iskanju lokacij za odlagališča odpadkov so skorajda del slovenske lokalne folklore, domnevno varčni prebivalci Slovenije niso preveč naklonjeni reciklaži odpadkov in v Sloveniji imamo še vedno dobesedno nešteto divjih odlagališč. Če nočemo, da nas odpadki zasujejo, je treba najti načine za preprečevanje nastajanja odpadkov.

Model GOSVO

¹ Splošni akti: Zakon o varstvu okolja (NVO-1) in drugi zakoni, katerih določila se nanašajo tudi na ravnanje z odpadki (npr. Zakon o javnih gospodarskih službah, Zakon o fitofarmaceutskih sredstvih, itn.) ter podzakonski akti, ki se nanašajo na odpadke (npr. Pravilnik o ravnanju z odpadki, Pravilnik o ravnanju z embalažo in odpadno embalažo, Uredba o ravnanju z odpadki, itn.), dostopni na: http://www.mop.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/okolje/zakon_o_varstvu_okolja/odpadki/ ter Nacionalni program varstva okolja (NPVO)

NABOR INDIKATORJEV

- 9.1 Količina nastalih odpadkov
- 9.2 Ravnanje z odpadki
- 9.3 Ozaveščevalni ukrepi za uveljavljanje trajnostnega ravnanja z odpadki
- 9.4 Odlagališča komunalnih odpadkov z okoljevarstvenim dovoljenjem

PROFILI INDIKATORJEV

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	9.1 Količina nastalih odpadkov
Tip indikatorja	obremenitve
Cilj /zahteva NVO	Upoštevanje petstopenjske hierarhije za ravnanje z odpadki, pri kateri je odlaganje na odlagališčih na zadnjem mestu – na prvem je preprečevanje odpadkov.
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	- Direktiva EU o odpadkih: umiritev rasti do 2012 in postopno zmanjševanje po letu 2020. - 6. okoljski akcijski programu EU: cilj prekinitve povezanosti med rabo virov in nastajanjem odpadkov ter stopnjo gospodarske rasti.
Obrazložitev izbora indikatorja	Odlagališča so velik vir onesnaževanja zraka in vode, poleg tega plin metan, ki nastaja pri gnitju oziroma razkrajanju bioloških odpadkov na odlagališčih ob odsotnosti zraka, poleg CO ₂ proizvaja metan, ki je kot toplogredni plin kar 23 krat močnejši kot CO ₂ . Kazalec prikazuje količino nastalih komunalnih, nevarnih in industrijskih odpadkov v Sloveniji. V večini držav članic EU količina odloženih odpadkov, še posebej nevarnih, narašča sorazmerno z rastjo BDP.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	tone/leto
Referenčne vrednosti, če obstajajo	Od leta 2001 do 2008
Pogostnost merjenja	letno
Znani viri podatkov	SURS, ARSO, EUROSTAT

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	9.2 Ravnanje z odpadki
Tip indikatorja	Gonilne sile
Cilj /zahteva NVO	Upoštevanje petstopenjske hierarhije za ravnanje z odpadki.
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	- Pravilnik o ravnanju z odpadki, Uredba o ravnanju z odpadki: zmanjšanje količine odpadkov, prednost predelave pred odstranjevanjem, zmanjševanje količine odpadkov pri izvoru, preprečevanje nastajanja odpadkov, zmanjševanje njihove škodljivosti za okolje, ipd. - Direktiva EU o odpadkih: hierarhija o ravnanju z odpadki (preprečevanje, ponovna uporaba, recikliranje, druga predelava, odstranjevanje), do leta 2020 vsaj 50-odstotni delež ponovne uporabe in recikliranja pri trdnih komunalnih odpadkih in 70-odstotni delež pri gradbenih odpadkih, odpadkih, ki nastanejo pri rušenju objektov, industrijskih odpadkih ter odpadkih iz proizvodnje.
Obrazložitev izbora indikatorja	Predelava odpadkov vedno bolj pridobiva na pomenu. Eden od razlogov so vedno boljše tehnične možnosti za predelave odpadkov, ki so poleg tega, da manj obremenjujejo okolje, tudi ekonomsko upravičene. Drugi razlog se nanaša na rabo naravnih virov. V potrošniški družbi je zelo pomembno, da

	dosežemo najvišjo stopnjo ponovne uporabe, recikliranja in predelave odpadkov, da se izognemo čezmernemu črpanju naravnih virov. Kazalec prikazuje razmerje med različnimi načini ravnanja z odpadki: kolikšen delež odpadkov (komunalnih, nevarnih in industrijskih) je recikliran ali drugače predelan in kolikšen delež odložen na legalnih odlagališčih. Kaže na (ne)skladnost z direktivo EU, ki opredeljuje hierarhijo o ravnanju z odpadki.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	delež predelanih/odloženih odpadkov v tonah/leto
Referenčne vrednosti, če obstajajo	od leta 2001 do 2008
Pogostnost merjenja	letno
Znani viri podatkov	ARSO, SURS

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	9.3 Ozaveščevalni ukrepi za uveljavljanje trajnostnega ravnanja z odpadki
Tip indikatorja	odzivi
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	- NPVO: posebna pozornost bo namenjena trajnemu informiranju, izobraževanju in razvoju s ciljem postopnega spreminjanja zavesti vseh prebivalcev. - 6. akcijski program za okolje EU: dvigovanje ozaveščenosti o možnem prispevku javnosti glede zmanjševanja odpadkov
Obrazložitev izbora indikatorja	Osveščenost prebivalcev o nujnosti zmanjševanja količin odpadkov in o različnih možnosti ponovne uporabe le-teh (poudarek na ločenem zbiranju) je nujna pri uresničevanju zavez Slovenije glede zmanjševanja količin odpadkov. Analizirano bo stanje ozaveščevalnih ukrepov na področju preventive nastajanja odpadkov v Sloveniji, zbrani in analizirani bodo primeri dobre prakse programov ravnanja z odpadki v Sloveniji in tujini, ki v večji meri vključujejo načelo preventive ter ukrepi in ozaveščevalne akcije na področju ponovne uporabe in ločenega zbiranja (reciklaže) zbiranja.
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	Število ukrepov in akcij za uveljavljanje/promocijo trajnostnega ravnanja z odpadki glede na referenčne države
Referenčne vrednosti, če obstajajo	Uspešna država članica EU kot dobra praksa
Pogostnost merjenja	letno
Znani viri podatkov	Nacionalni program varstva okolja (NPVO), 6. akcijski program za okolje EU, spletne strani: - Association of Cities and Regions for Recycling and Sustainable Resource management, - Helsinki Metropolitan Area Council, - Waste Solutions, - Sustainable Cities,...

Profil indikatorja	
Naziv indikatorja	9.4 Odlagališča komunalnih odpadkov z okoljevarstvenim dovoljenjem
Tip indikatorja	odzivi
Cilj glede na vladni program, zakonodajo...	Do 31.10. 2007 bi morali vsi okoljski zavezanci po IPPC direktivi pridobiti IPPC dovoljenje.
Obrazložitev izbora indikatorja	Do 2013 naj bi v Sloveniji obratovalo zgolj 15 odlagališč oziroma regijskih centrov za ravnanje z odpadki. Danes je v skladu z vsemi zahtevami Evropske unije urejeno zgolj eno - RCERO Bukovžlak pri Celju. Zaradi nedoseganja okoljskih ciljev in zamude pri izgradnji regijskih deponij na Ministrstvu za okolje in prostor predlagali spremembo uredbe o odlaganju odpadkov, ki dopušča možnost izdaje IPPC dovoljenj upravljavcem odlagališč na tistih področjih, kjer regijski centri še ne delujejo. Sredi julija 2009 je potekel rok, ko naj bi upravljavci komunalna odlagališča, ki so do tega datuma obratovala brez okoljevarstvenega dovoljenja, nepreklicno zaprli. Takih odlagališč je bilo v Sloveniji 12, že pred tem datumom so jih zaprli 15. V prihodnjih štirih letih bo treba zapreti tudi vsa odlagališča, ki nimajo urejenega celovitega ravnanja s komunalnimi odpadki, torej tudi obdelave odpadkov (takih odlagališč je 20).
Metodologija:	
Merska enota /način podajanja	delež odlagališč z IPPC dovoljenjem v primerjavi s številom zavezancev
Referenčne vrednosti, če obstajajo	število odlagališč z IPPC dovoljenjem julija 2009
Pogostnost merjenja	mesečno
Znani viri podatkov	IPPC register, ARSO